

Література

1. Котис Н.В. Теоретико-методологічні основи досліджень сектора домогосподарств у системі національної економіки / Н.В. Котис // Галицький економічний вісник. – Тернопіль, 2011. – №1 (30). – С. 63 – 67.
2. Мельник А.Ф. Модернізація суспільного сектору економіки в умовах глобальних змін: [монографія]. А.Ф. Мельник, А.Ю.Васіна, Т.Л. Желюк, Н.В. Ціщик – Тернопіль: ТНЕУ, «Економічна думка», – 2009 – 528 с.
3. Ціщик Н.В. Трансформаційні процеси в суспільному секторі економіки як фактор функціонування домогосподарств / Н.В. Ціщик // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Економічні науки. – Луцьк, 2010. – №20. – С. 29 – 41.

Ларіна Т.Ф., Болотна О.В.

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ГОСПОДАРЮЮЧОГО СУБ'ЄКТА В ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Під безпекою особистості прийнято розуміти захищеність її життєво важливих інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз. До життєво важливих інтересів належить задоволення сукупності потреб, що забезпечують існування та можливості прогресивного розвитку людини, як основного суб'єкту безпеки. Виходячі з концепції ієрархії потреб А. Маслоу, стверджуємо: задоволення біологічних потреб, яке відбувається в економічній сфері, є основою безпеки особистості як комплексного поняття.

Економічна безпека особистості – це сукупність поточного стану та факторів стабільності, стійкості економічного становища людини, що дозволяє їй підтримувати гідний рівень життя. Гарантом економічної безпеки є держава.

Найбільш перспективним державним устроєм (традиційно для сьогодення) вважається демократична форма управління. Відповідно, одним з провідних критеріїв зрілості суспільства вважається ступінь його демократичності. У демократизації суспільства суб'єкти політичного процесу в Україні вбачають мету, умову, ефективний засіб оновлення суспільного життя, радикальну трансформацію політичної системи, гарантію незворотності цього процесу. Саме демократія визнається найефективнішим способом реалізації суперечностей, вдосконалення і гармонізації суспільства.

Метою представленого дослідження є аналіз діалектичного зв'язку між станом економічної безпеки особистості і ступенем демократизації суспільства.

З точки зору економіста, становлення демократії в Україні (наряду з іншими державами колишнього соціалістичного табору) наштовхнулося на проблеми розвитку економіки. Зокрема, це пов'язано з відсутністю визначеності, захищеності як атрибутів відчуття безпеки.

За всіх недоліків адміністративно-командна система, реалізуючі патерналістську функцію, забезпечувала мінімальний рівень задоволення базових потреб для кожного члена суспільства. Формування ж ринкової економіки, що співпало з демократизацією суспільства, в якості визнаної цінності передбачає економічну свободу. Остання, в свою чергу, зумовлює необхідність здійснення вибору, ризик. Враховуючі це стверджуємо: демократії можуть загрожувати самі громадяни, які реалізують прагнення до розв'язання економічних проблем, досягнення економічної безпеки, нейтралізуючи фактори ризику.

Розглянемо динаміку макроекономічних показників в Україні.

За даними Українського інституту соціальних досліджень ім. О. Яременка [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.uisr.org.ua/img/upload/files/Stok/PR_SMC&UISR_March-2_2012.pdf ситуація кінця 2011 – початку 2012 р. оцінюється низкою фахівців як критична. По-перше, загострюється ситуація на світових ринках, що є чинником посилення кризових явищ в Україні внаслідок відкритої економіки і сильної залежності від реалізації товарів власного виробництва ззовні. По-друге, з початку року країні не вдалося отримати жодного із запланованих траншів МВФ через невиконання взятих у рамках програми зобов'язань і на поточний момент відновлення співпраці залишається дискусійним питанням, а це в умовах значного зовнішнього боргу та слабкого розвитку внутрішнього ринку суттєво ускладнює підтримку фінансової стабільності. По-третє, реформи соціально-економічної сфери, розпочаті 2010 року, у 2011 перебували в центрі політичних процесів: з одного боку, посилювалося соціальне напруження в суспільстві, що викликало хвилю протестів окремих груп населення, а з іншого – процес реформування не вплинув на позитивні зміни статусу країни у міжнародних рейтингах. За індексом сприяння бізнесу у 2012 р. Україна залишається серед 20% найменш успішних країн світу (найнижче місце серед усіх європейських країн). Протягом року країна помітно погіршила позиції в питаннях реєстрації власності, закриття бізнесу, сплати податків та отримання дозволів. За індексом економічної свободи 2012 р. Україна опинилася на останньому місці серед європейських країн і у двадцятці країн з найгіршими рейтинговими показниками згідно із загальними оцінками. За оцінками глобального індексу конкурентоспроможності 2011-2012 рр. якість інституцій, макроекономічного середовища, рівень розвитку товарних і фінансових ринків в Україні також віднесені до 20% найменш успішних показників. На наш погляд, цілком логічним в економічних умовах, які склалися, що у світовому рейтингу демократії впродовж 2010-2011 р. Україна втратила 12 пунктів, зайнявши 79 місце із 167.

Статистичні дані підтверджують тезу - питання формування в Україні демократичного режиму є стратегічною проблемою, вирішення якої можливе лише за умови забезпечення достатнього рівня економічної безпеки, показниками якої є рівень ВВП на душу населення; рівень мінімального розміру оплати праці по різних галузях народно-господарського комплексу, особливо в соціальній сфері; розрив в доходах населення; рівень безробіття; тривалість життя населення; рівень злочинності.

В якості висновка зазначимо, що перспективи реальної демократизації суспільства тісно взаємопов'язані з рівнем економічного розвитку. Отже, з одного боку, ефективність проведення економічних реформ залежить від ступеня демократизації суспільства, зрілості демократичних інститутів узгодження інтересів членів суспільства. З іншого боку – економічний стан в країні впливає на якісні характеристики інституціональної структури, яка закріплюється. Зазначений процес імманентно включає суб'єктивний фактор, тобто може обслуговувати інтереси визначеної кількості агентів, виступаючи фактором зміцнення економічної безпеки лише окремих осіб.

Решетняк Т.І.

ОНТОЛОГІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА СУЧАСНИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ

Розвиток економічної науки протягом останніх десятиріч характеризується методологічним оновленням та поступовим переходом від класичної парадигми економічного мислення до сучасних системно-синергетичних уявлень [2]. Економічна наукова думка сьогодні сприймає економіку та її складові як надскладні системи антропосоціокультурної природи, для пізнання яких недостатньо категорійного апарату та пояснювальних можливостей лише традиційної економічної науки. Відтоді у розвитку економічної науки спостерігається відомо загальнонаукова закономірність: методологія видається більш гнучкою та відкритою до змін частиною наукових знань. Онтологія при цьому здебільшого перебуває у певній невідповідності з вже поширеними методологічними положеннями. З цих позицій актуальним напрямом розвитку економічної науки є оновлення її онтології відповідно до сучасних уявлень про природу і розвиток економічних систем.

Сучасний напрямок еволюції предмету економічної науки передбачає вирішення наукової проблеми: на яких засадах та в яких теоретичних обмеженнях має відбуватися новітній онтологічний аналіз, спрямований на визначення сутності та форм вияву реальних економічних процесів і явищ? Якими мають бути наукові засади та категорійний потенціал оновленої економічної онтології?

До побудови економічної онтології використовують два підходи, які ми умовно називаємо нормативним і позитивним. Їх відмітність полягає у визначенні меж економічної реальності, що вивчається. Нормативний підхід ототожнює економічну онтологію з онтологією економічної теорії та сприймає її як частину економічних знань, що в основних категоріях, взаємозв'язках та закономірностях описують реальність, яка створена в моделях і концепціях економічної науки. Інтелектуальна реальність економічної теорії при цьому визнається апіорі об'єктивною і вичерпує предмет економічної онтології [1].